

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus LXXII. De Horis Canonicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

C A S U S LXXII.

De Horis Canonicis.

A Madæus Subdiaconus querit 1. Quid sint Horæ Canonicae? & quas Horas teneatur recitare die Ordinationis; quid si ordinatus sit ex metu aut impubes, vel dubitet de valore Ordinationis. 2. An professi obligentur extra Chorum. 3. Quot persona requirantur ad Chorum. 4. Qualiter obligentur Beneficiati. 5. An habentes Capellaniam Laicam, Coadjutores, Vicarii, Pensionarii, Canonesses Seculares. 6. Non habentes Beneficii possessionem. 7. Non percipientes fructus uno vel altero anno. 8. Habentes Beneficium tenue. 9. Aut ex culpa fructus non percipientes. 10. An propter omissionem fructus restituendi. 11. Quid si omisio sit inculpabilis, vel secuta ex morbo per intemperantiam causato. 12. Quid si quis per primos sex menses omittat horas vel per plures annos. 13. Quid si omittat unum Psalmum. 14. Quid si Canonicus oret Horas non choraliter, sed privatim, vel in Choro dormiat. 15. Cui restitutio fieri debeat, & an satisfiat per Eleemosynas, quas dedit immensor omissionis. 16. An excusetur, qui ignorat linguam Latinam vel Rubricas. 17. An excusetur metus, subita turbatio, tristitia. 18. An morbus, febris tertiana: & quid in dubio: an morbus sit

R. D. Jansen Pars I.

gravis. 19. An excusetur actus charitatis, vel officii. 20. An impeditus teneatur praevenire. 21. An qui non potest totum, teneatur ad partem. 22. An carens Breviario proprio teneatur orare ex Romano vel alterius Ordinis, & qui non potest solus, an teneatur conducere socium. 23. An excusentur censurati, degradati, captivi, ad triremes damnati, &c. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid sint Horæ Canonicae?

R. Sunt publicæ ac statæ preces ex Sacrorum Canonum Decretis ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesiæ ad Deum perfolvendæ: Est autem usus Horarum antiquissimus à temporibus Apostolorum ad nos derivatus, dividiturque in septem partes seu Horas: Matutinum, Primam, Tertiam &c. juxta illud Ps. 118. v. 146. septies in die laudem dixi tibi.

QUÆR. II. Quinam ad Horas obligentur?

R. I. Per se nemo obligatur nisi ratione Ordinis facti, Professionis Religiosæ aut Beneficii Ecclesiastici; igitur obligantur omnes in Majoribus Ordinibus, hoc est, saltem in Subdiaconatu constituti, & quidem ab eâ Horâ quâ Subdiaconi ordinantur orare Horas correspondentes, non quidem accipiendõ illud

M m m

sem-

tempus Mathematicè seu physicè, sed moraliter juxtà cujuslibet Diæcesis consuetudinem, ideoque si in Diæcesi Colon. ordinetis Horâ 9nâ, ad summum obligaberis ad Sextam, & Nonam, si circa 11mam, vel meridiem, non nisi ad Vesperas & Completorium istius diei. *Dian. March. Suar. l. 4. de orat. c. 27. nu. 8. Gob. tr. 5. Cas. 23. n. 561.* idem cum proportionem dicendum de inceptioe obligationis Horarum ratione Beneficii vel Professionis Religiosæ. Qui antecederet orat, non satisfacit, quia non potest extingui obligatio, quæ nondum est. *Baldell. l. 3. d. 21. nu. 7.* Ordinatus per gravem, & iniquum metum sicut non tenetur ad castitatem, sic nec ad Horas Canonicas, nisi ex post Ordinem susceptum liberè ratificet. *Sor. Sanch. Baldel. nu. 18.* Idem est de Ordinato ante usum rationis; sed quid de impubere? R. Si sciens, & volens Ordines suscipiat benè intelligens onus Castitatis & Horarum S. Ord. annexum obligatur, quia non est, undè excusetur. *Cajet. Sor. & plures apud Sanch. de Matr. d. 30. n. 6.* In dubio, an quis sit validè ordinatus, putat *Tamb.* eum non esse obligandum ad Horas, quia libertas videtur esse in possessione, quæ per dubiam Ordinationem non tollitur; sed attendendum est, an in reliquis se gerat pro ordinato; si sic, etiam hîc se talem gerere debet, & in dubio standum est pro valore actûs.

R. II. Ratione Profess. Religiosæ obligantur tantùm ii, in quorum Religione est speciale præceptum vel consuetudo obligans omnes Professos etiam in Majoribus non constitutos tam in - quàm extrà Chorum ad Horas Canonicas, quale præceptum habent Fratres Minores, & Moniales Annuntiata; ubi tale præceptum vel consuetudo non est, etiam non est obligatio ad Horas. *Medin. Palud. Caram. Theol. reg. d. 100. Suar. March. Tribun. p. 2. tr. 6. tit. 3. q. 2. Dub. 1. imò Less. consil. mor. cas. 14.* multis probat rationibus Choristas, aut Moniales nullâ consuetudine obligari ad Breviarium, idque de Clarissis testatur *Alphons. à Castrol. 1. de Lege Pen. c. 8. de Professis Augustinianis Arragon. 2. 2. q. 83. a. 12. de suis Dominicanis Sorus l. 10. de jus. q. 5. a. 3.* Ratio est, quòd ejusmodi obligatio non oriatur ex ipsâ Professione, seu perpetuâ suâ in Religionem incorporatione; aliàs enim obligarentur etiam Fratres Laici, quod nemo dicit; ergo talis obligatio aliundè astrui non potest, quàm ex speciali Ordinis Statuto, vel consuetudine sub mortali receptâ, quæ non præsumi, sed probari debet. Undè Infero, Fratres Professos in Majoribus Ordinibus non constitutos, uti & Moniales in S. Ord. nostro Præmonstratensi saltem quoad hanc Provinciam Rhenanam extrà Chorum non obligari ad recitandas Horas, idque mihi certum videtur, non enim

enim datur in Ordine nostro quoad hoc speciale Statutum, ut clarum est, neque in hac Provincia est consuetudo sub mortali recepta, sed quoad pleraque Monasteria consuetudo omnino contraria, ut experientia didici, & qui contrarium dicunt, fundant se in consuetudine generali omnium Ordinum, quam nunquam sufficienter probare poterunt existere, vel sub mortali esse receptam, & ejusmodi consuetudinem negant AA. supra cit. Deinde non debet adstrui mortale, nisi præceptum, vel consuetudo obligans sufficienter probetur, in dubio enim est possessio pro libertate; sed ejusmodi præceptum, aut consuetudo obligans in Ordine Præmonstr. sufficienter non probatur, ergo. Dato etiam, quod probari posset, consuetudo generalis tamen non obligat in locis, in quibus non est recepta, ut habet comm. & certa omnium Theolog. patetque in Abstinencia festo S. Marci, & mille aliis exemplis, quia non obligat nisi in locis, in quibus animo se obligandi est recepta; atqui experientia docet hanc consuetudinem in multis locis, & Provinciis taliter non esse receptam, ergo. *Nec obstat*, quod Moniales & Clerici sint professi, seu deputati ut dicunt ad Chorum, nam tantum sunt professi Chorum in communi, ideoque peccant mortaliter, si suam culpam vel negligentiam impediunt, quominus Chorus in communi servetur, secus si pro sua tantum par-

te Horas omittant; patet à pari: In Ordine nostro Præmonstr. non tantum est consuetudo, sed & speciale præceptum in Quadrages. choraliter orandi septem Psalmos Pœnitentiales, Litanias, & suo tempore anniversaria pro Benefactoribus, Parentibus, & Fratribus Ordinis &c. & tamen nemo dicit, aut probare poterit hos Psalmos, & Anniversaria sub mortali obligare quemlibet in particulari, & extra Chorum &c. Dubitari hinc potest, quot personæ requirantur ad servandum Chorum in communi? *g.* Ad minus requiri 4. vel 5. ita ut ubi quatuor haberi non possunt, Communitas non obligetur ad Chorum, ita comm. cum *Gob. & Tamb. in Decal. l. 2. c. 5. §. 1. n. 22.* Ratio est, quod Chorus consistat in decenti alternatione cantantium, vel orantium, sed non potest esse deccens alternatio, ubi sunt pauciores quam 4. ergo. At quid si servetur tantum à duobus vel tribus? *g.* Superiorem in hoc facile posse peccare mortaliter tum ratione scandali, tum ratione negligentiam, si id sine urgente causa permittat; posset tamen, ut verbis *Tamb. l. c. n. 11.* utar, ex natura sua alicui videri probabile satisfieri, quia in rigore servatur essentia Chori, scilicet cantus alternus, & in hac sententia est obligatio servandi Chorum, ubi tantum sunt duo vel tres, idque de Canonicis Sæcularibus docet communis Sententia, quia arctius obligantur ad Chorum, quam

M m m 2

Re-

Religiosi, scilicet ex iustitia, & implicito saltem pacto cum Fundatoribus.

4. **R. III.** Omnes qui habent Beneficium sive curatum ut Episcopi, Abbates, Decani, Parochi &c. sive non curatum, ut Canonici, Vicarii, Capellani, Personatistæ &c. ad Horas obligantur. Est communis & certa ex Concil. Basileensi *Seff. 21. §. quoscunque*, & Lateran. *Seff. 9.* ita quidem, ut omittentes Horas teneantur restituere fructus omissioni correspondentes, ut dicitur q. seq.

QUÆR. III. Qualiter Beneficiati ab Horis excusentur titulo incompetentiæ, vel ob non perceptos fructus?

5. **R. I.** Ab Horis excusantur qui habent tantum Capellaniam Laicam, hoc est, à Laicis conferri solitam, & autoritate Episcopi non erectam, talis enim non est verum beneficium; Idem est de præstimonis, quæ Clericis solent dari in ordine ad studia absque hoc, quod in verum titulum ab Episcopis evedta sint. *Azor. Wiestner. l. 3. t. 41. num. 52. Bald. d. 27. 2.* Coadjutoria etiam cum jure succedendi per se non obligat ad Horas. *Mald. Snar. c. 22. n. 19.* Ratio est, quia Coadjutor non habet ipsum Beneficium, sed tantum jus ad illud; neque duo propter unum Beneficium obligandi sunt, sed solus proprietarius beneficii: Coadjutor tamen Episcopi habens administrationem obligatur. *Leuren. for. Benef. p. 1. q.*

137. 3. Vicarii temporales, qui tantum aliorum vices suppleant, quia non sunt beneficiati, sed tantum gerunt vices beneficium habentis. *Nav. Snar. l. 4. c. 22. n. 19. Garc. p. 3. de benef. c. 1. n. 109.* Qualiter ad Horas teneantur Canonessæ Regulares tradit *Leur. fori benef. p. 2. q. 922.* & dicam *Cas. 76. n. 15.* 4. Meri Pensionarii, seu ii, qui ex beneficio resignato, vel aliter habent pensionem Clericalem; hi ex constitut. Pii V. tenentur tantum ad recitandum quotidie officium B. M. V. nisi aliunde titulo v. g. Profess. vel Majorum Ordinum ad officium Canonicum obligentur; tunc enim non est mens Pontificis eos simul ad officium B. M. V. obligare, ne alioquin sint magis obligati quam alii Clerici. *Tamb. sup. c. 5. §. 1. n. 22.* & generaliter excipiuntur omnes, qui non habent beneficium proprie dictum, nisi alio titulo ad Horas obligentur. 5. Excipitur, qui nondum habet quietam beneficii possessionem, ita ut nullos fructus percipiat, & dubitetur, an unquam sit obtenturus causam, econtra si aliquibus fructibus vel præsentis fruatur, sitque probabilis spes evincendi causam, & fructus interim sequestratos, aut ipsi lis moveatur, post adeptam pacificè possessionem sequestratis ad interim fructibus ad Horas tenebitur; *Cajet. Baldell. d. 23. à n. 5. Garc. nu. 86. §. 104. Wiestner n. 61.* Quod si neuter litigantium sit in possessione, & neuter fructus percipiat, neu-

6.

neuter orare tenebitur, quia unus non magis obligatur quam alter, neque obligantur ambo simul, alias enim pro uno beneficio esset obligatio ad duplex officium; ergo neuter obligabitur, & qui ex post litem cum fructibus sequestratis evincit, non tenetur eos pro rata omissionis dare pauperibus, quia hæc pena tantum debetur pro Horis culpabiliter omiſſis, hic autem omiſit eas inculpabiliter. *Cajet. Suar. c. 19. n. 7. Garc. n. 86. § 104. Wiestner n. 61.*

7. Non obligatur novus Canonicus, qui ex consuetudine sui Capituli primo vel secundo anno nullos percipit fructus, neque distributiones quotidianas, eò quòd hæ impendantur ad fabricam Ecclesiæ. *Laym. Garc. n. 70. Bonart. l. 2. c. 7. contra Less. & alios. Ratio est*, quia isto tempore quoad fructus sunt, quasi non haberent beneficium, idque sine sua culpa. Ubi tamen consuetudo habet, ut hæredibus defuncti aut senioribus Canonicis vel etiam ad defuncti sepulturam, vel solvenda ejus debita referrentur fructus unius, vel alterius anni, his annis tenebitur ad horas novus Canonicus saltem ex recepta praxi. *Castrop. Azor, Less. Garc. n. 66. Schmalzg. n. 66.* quamvis de hac praxi dubitet *Gob. tr. 2. Cas. 23. n. 176. Ratio est*, quòd si fructus impendantur in ejus utilitatem, idèòque ab ipso censentur percepti, & fructus, quos ipse primo anno non percipit,

post mortem ejus percipient ejus hæredes vel creditores, manetque ei libertas de his in vita disponendi. Similiter ad Horas obligabitur qui uno anno ob sterilitatem, grandinem, hostium incursum, vel inundationem fructus non percipit; unius enim anni sterilitas censetur per aliorum annorum fertilitatem compensari; hos tamen non improbabili-ter excusat *Castrop. Laym. hic c. 5. n. 4. Gob. sup. n. 177. 7.* Ab horis probabilissimè eximuntur, qui habent beneficium adeò tenue, ut nequidem indè percipiant tertiam vel quartam partem honestæ, & decentis sustentationis. *Sotus l. c. Arrag. n. 13.* atque id in praxi valde esse securum docent *Vasq. Suar. c. 21. n. 9.* putat autem *Gob. n. 178.* viginti ducatos in Germania præstare bonam quartam partem honestæ sustentationis; si tamen scienter adeò tenue beneficium susceperit, hoc ipso censetur liberè onus orandi horas accepisse, per consequens illo obligabitur; & si ipse non acceptasset, forsitan sub tali onere acceptasset alius. *Nav. Suar. Laym. Barb. Covar. l. 3. var. c. 13. n. 8. Bald. n. 4. Schmalzg. num. 58. contra Sotum, Less. Vega, Diana, Tamb. n. 30.* qui valdè probabiliter præsumunt benignam matrem Ecclesiam pro tam exiguo proventu non velle imponere adeò grave; si tamen plura habeat beneficia tenuia, quæ simul sumpta præstent notabilem partem sustentationis, ex

communissima obligabitur; e contra si plura etiam pinguia habeat beneficia propterea non constringitur ad plura officia, sicut festo in Dominicam incidente ex benigna matris Ecclesie intentione non obligamur ad plures Missas. In dubio, an tenuitas beneficii sit tanta, ut excuset a restitut. horarum, standum est pro obligatione, quae possidet; certum enim est, quod habeatur beneficium, tenuitas autem, seu ratio excufans est incerta. 8. Qui sua culpa nullos, aut exiguos fructus percipit ex beneficio, eod quod v. g. sit excommunicatus, suspensus, non residens, vel non habeat aetatem requisitam, utique obligabitur ad horas; non enim decet, ut ipsius culpa fundatores vel Ecclesia careat officio divino. *Nav. Garc. n. 45. Wiest. n. 61.* idem dicendum de beneficiato, cujus fructus mandato Superioris per aliquot annos impenduntur ad solvenda debita propria, vel antecessoris, ut dixi sup.

QUÆR. IV. Quid circa restitutionem fructuum propter omissionem horarum?

10. R. Seqq. I. Quamvis sit probabile, beneficiatos non obligari ad Horas ex iustitia, tamen certum est, recitationem Horarum esse conditionem sine qua fructus non faciunt suos, ideoque non recitantes ante omnem sententiam obligari fructus perceptos restituere, ita enim in terminis habet Concil. Lateran. & Pius

V. patetque ex propof. 20. damnata ab Alex. VII. quae sic habet: *restitutio à Pio V. imposta beneficiatis non recitantes non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam iudicis, eod quod sit poena* Debet autem restitutio fructuum correspondere Horis omiffis, ita ut si quis annuo ex beneficio habeat 365. aureos & uno die totum officium omittat obligetur ex constitut. Pii V. in eleemosynam vel fabricam Ecclesie impendere unum aureum, si omiffit solum matut. dimidium aureum, si ceteras Horas alterum dimidium, qui harum singulas sextam partem fructuum istius diei amittit. 2. Hæc obligatio non extenditur ad eos, qui inculpabiliter Horas omittunt, v. g. ex naturali oblivione, impotentia aut infirmitate etiam per intemperantiam causata, ut vult *Gob.* nisi quis studiosè illum in finem fuisset intemperans, tunc enim dolus ei patrocinari non deberet. Neque tenentur ad restitutionem fructuum, qui intuitu aliorum onerum beneficiato obveniunt v. g. ratione curæ animarum, vel Missarum, ideoque *Laym. c. 5. n. 2.* dicit Pastores, & similes, qui exiguam habent competentiam ob omiffas horas ad nullam, vel modicam restitutionem esse condemnandos, eod quod ratione aliorum onerum ipsis debeat sustentatio; si tamen pingues habeant redditus, tenebuntur ob neglectas Horas restituere tantum fructus officio Hora-

rum

- rum correspondentes, deductis iis, quæ pro aliis oneribus debentur; idque in præxi omnino tutum esse
32. dicit *March. Spor. n. 38. 3.* Qui post acceptam beneficii possessionem per sex menses omittunt Horas, peccant quidem mortaliter, non tamen obligantur quidquam restituere, quia Pius V. hos diserte eximit. Item multi apud *Laym. l. 6.* eximunt à restitutione eos, qui tantum semel, vel bis in anno horas culpabiliter omittunt; imò ex Medina & Sanch. putat *Gob. tr. 5. n. 588.* Canonicum, qui per duos, vel plures annos Horas omisit, tantum obligandum esse ad restitutionem quartæ partis fructuum, ita ut si annuò habeat mille, restituere sufficiat pro duobus annis 500. *Spor. n. 37.* dicit; utinam tantum quandoque à pœnitentibus extorquere potuissem, & assentitur quoad tertiam partem ab iis restituendam, sed cum id clarè repugnet Bullæ Pii V. videtur tantum admittendum in casu, quo sine gravi incommodo plus restitui non potest, tunc enim, & non aliàs præsumi poterit de benigno Ecclesiæ consensu.
33. 4. Qui ex una Hora v. g. matutinis non omisit notabilem partem correspondentem uni parvæ horæ integræ, aut qui in singulis horis omisit aliquid leve, v. g. unum Psalmum, probabiliter nihil tenetur restituere; quia lex restitutionis est pœnalis, & odiosa, adeoque restringenda ad omissionem notabilem, quæ inte-

græ Horæ parvæ respondeat. *Gob. n. 589. 5.* Quæstio est inter Theologos: an Canonicus longo tempore v. g. per tres menses non frequentans chorum, sed orans privatim Horas peccet mortaliter; item an frequentans, sed non cantans præsentias faciat suas; ad 1. videtur verius, quòd peccet mortaliter, tum quia *Trid. Sess. 22. c. 4. & Sess. 24. c. 12. de reform.* præcipit, ut Beneficiati officia hehdomadaria, aliasque functiones suo beneficio annexas per se ipsos præstent, tum quia Ecclesia per textus expressos apud *Castrop. hic d. 3. p. 2. n. 3.* id jubet sub pœnis ferendæ excommunicationis, & depositionis, & pro hac sententia quinque declarationes Cardin. affert *Garc. de benef. p. 3. c. 2. n. 323.* accedit quòd sub mortali teneantur residere; sed ad quid residentia, si in persona non teneantur frequentare chorum? oppositum tamen non videtur omnino improbabile, quia illa Ecclesiæ præcepta non videntur in tanto rigore recepta, & de declarationibus Cardin. non constat authenticè. *Tamb. l. 2. c. 5. s. 4. n. 7.* *Gob. tr. 5. n. 700. ad 2.* Canonicus non cantans in choro præsentias percipere non potest, & perceptas tenetur restituere, quia hæ debentur tantum iis qui chorum adjuvant, quòd non fit tacendo, & merè attendendo; econtrà qui suum versum cantat, sed non attendit ad versum alterius chori, eò quòd fabuletur,

aut

aut legat historias &c. facit quidem præsentias suas, quia quantum est de se chororum adjuvat, sed tenetur Horas repetere. *Barb. Suar. c. 12. n. 10.* ubi tamen consuetudo viget, ut Canonici substitutos Cantores habeant, uti in multis Ecclesiis Germaniæ, maximè Cathedralibus, sufficit eorum præsentia ad lucrandas distributiones quotidianas, quamvis non cantent, modò Horas privatim orent. *Laym. c. 7. n. 6. Leur. p. 1. q. 418. Schmalzg. l. 3. t. 4. n. 81.* de dormitante contra suam voluntatem in choro, pariter affirmat *Tamb. sup.* eum lucrari præsentias, quia videtur legitime impeditus sicut infirmus.

15. 6. Restitutio fieri debet Ecclesiæ, in qua quis habet beneficium, vel Ecclesiæ pauperi, aut aliis quibuscunque pauperibus, sive cognatis, sive extraneis; si ipse omittens sit verè pauper, sibi ipsi applicare potest: imò *Gobat n. 591. Spor. n. 401.* dicunt satisfieri, si fructus restituendi applicentur ad legendas Missas pro defunctis; denique communis sententia apud *Croix n. 1215.* docet, in partem satisfactionis computari posse eleemosynas, quas dedit post neglectum Breviar, esto non cogitet, neque intendat per eas satisfacere. *Ratio est,* quia per ejusmodi eleemos. saltem virtualiter aut interpretativè vult extinguere suam obligationem, & reverà ponit opus, quod in pœnam omissionis est impositum; *dixi:* satisfieri per eleemosynam datam

post omissionem, nam per eleemosynas antecederet datas non satisfieri certum est ex propos. 33. ab Alex. VII. damnatà: *Restitutio fructuum propter omissionem Horarum suppleri potest per quascunque eleemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerat.* Neque in praxi tutæ sunt sententiæ quæ docent, pro ejusmodi restitutione satisfieri per geminatam lectionem Horarum ex post factam, aut alia pia opera fundatoribus applicata v.g. auditionem Missæ, jejunia, applicationem indulgentiarum & similia, sunt enim hæc à textu Bullæ nimis exorbitantia.

QUÆR. V. Quid circà alias causas ab Horis excusantes.

16. 2. Sola impotentia physica, aut moralis vel dispensatio excusat ab Horis juxtà explic. sequentes, 1. Ob impotentiam physicam excusantur cæci, aut non habentes Breviarium, tales enim non tenentur ad Horas nisi quas sciunt memoriter vel cum socio facile recitare possunt, ad has enim non sunt impotentes; non tamen tenentur cæcus adhibere socium qui Horas verbatim suggerat, quia hæc diligentia est nimis extraordinaria. *Bonac. Suar. c. 27. n. 16.* qui assumpsit beneficium ignorans linguam latinam, aut Rubricas, non tenetur quidem ad Horas, quamdiu est in illa impotentia, peccavit tamen graviter cum tali impotentia suscipiendo S. Ordines, vel beneficium,

cium, teneturque se intrā breve tempus qualificare, vel beneficium dimittere, si verò sine sua culpa sit ordinatus titulo talis beneficii, nec aliundè habeat undè vivat, non teneri ad dimittendum beneficium docet *Tamb. n. 18.* imò ex rationabili causa v. g. nè cogatur carere beneficio oblato, illud licitè acceptare poterit, et si pro nunc sit inhabilis ad Horas, modo intrā breve tempus sit paratus se habilitare. 2. Ob impotentiam moralem excusat metus gravis mali sibi vel alteri ob recitationem inferendi, ut contingere potest versantibus inter hæreticos. *Sanch. l. 7. de matr. d. 29. n. 7.* cum communi excusat eum, qui ex metu gravi factus est Religiosus, vel Subdiaconus; nam sicut talis non obligatur servare votum castitatis, sic nec legere Horas, intellige nisi votum suum, vel statum ex post ratificaverit. 3. Excusat subita turbatio, gravissima afflictio, vel tristitia, quæ reddat hominem moraliter impotentem ad orandum, ut si reus post unum alterumvè diem ob enorme crimen sit morte plectendus, vel aliquis repentinum nuntium accipiat de maxima jactura bonorum &c. quod si non obstante turbatione vel mæstitiâ quis aliâ negotia magni momenti tractare queat, etiam orare poterit. 4. Excusat infirmitas gravis, neque requiritur gravissima, nec sufficit levis, qualis juxtâ *Bonart l. 2. c. 38. n. 5.* & pleròque est febris tertiana, vel quartana, quæ non solum diebus in-

R. D. *Jansen Pars I.*

tercalaribus, seu liberis, sed etiam diebus paroxysmi plerumque satis temporis relinquunt recitandis Horis; bene docet *Sanch. hic* mediam viam tenendam esse maximè scrupulosis, ita ut, qui æger est, si ex recitatione Horarum verosimiliter credat, vel timeat aliquam stomachi cruditatem, capitis gravedinem, virium lassitudinem, febris incrementum, excusetur ab Horis; *Ratio est*, quia ejusmodi incommoda, quæ in corpore sano sunt levia, in infirmo sunt gravia; *nec obstat*, quòd ægroti vel febriliter laborantes bonam diei partem fortè infumant confabulationibus, vel lectioni historiarum; nam hæc ægrotum oblectant, & alleviant; at lectio Horarum est res terrea, & ex natura sua caput gravat, & molestiam infert; hoc certum est, ægrotum tutò stare posse judicio Medici, Superioris, vel alterius prudentis, & experti viri, & tunc Superior hoc ipso, quòd dicat ægrum excusari, cum ipso dispensat, si ratio excusans fortè non sit sufficiens. Si Medici, vel Superioris judicium haberi non possit, & sit dubium, an morbus sit gravis, tuque verè malè habeas, & pejora formides, potes judicare morbum esse gravem; item pensatis omnibus dubitas, an recitatio Horarum [idem est de auditione Missæ] tibi sit allatura grave damnum; probabilius non obligaris. *Bonac. Castrop. Tamb. Spor. n. 159.* contra *Suar.* qui necessariò putat petendam esse dispensationem, eò quòd lex videatur esse certa, & ratio

excusans tantum dubia. *Sed cont. est,* quod ratio excusans non sit incommodum, ut malè supponit *Suar.* sed periculum incommodi, quod hic non est dubium, sed certè existens: adeoque est possessio juris naturalis ad se non exponendum periculo gravi mali, quæ prior, & potior est, quam obligatio recitandi Horas orta ex jure Ecclesiastico. 5. Excusat charitas vel occupatio tanta, quæ, ut habet *Sanct. l. 7. moral. c. 2. dub. 5 2.* non potuit præveniri neque prætermitti sine scandalo, gravi pœnâ aut damno, neque compatitur Horas recitare, ut si subito compescenda esset feditio, aut quis totâ die occupatus esset audiendis Confessionibus extremè periclitantium, vel hominum ultimo die Paschatis vel Jubilæi ad se in tanta copia venientium, ut omnes alioquin audiri non possent, sed cogere aliqui à Jubilæo vel Paschali communionem abstinere; putarem tamen hoc ultimo casu Confessarium debere pœnitentibus suis tempus prorogare, ut ex post & Jubilæum lucrari, & Communionem Paschalem servare possent; undè patet officium charitatis rarissimè excusare à recitatione Horarum. Quod si quis Horas remisisset ad finem diei, & subito unâ alterâve Horâ ante mediû noctis evocaretur ad moribundû absolvendû, communicandû, vel ungendum &c. relictis Horis oporteret juvare infirmum, quia præceptum naturale charitatis vel etiam justitiæ in Parocho præponderat præcepto

positivo Horarum, si scilicet utrumq; servari non possit, est *comm.* cum *Tamb. §. 8. n. 17.* sed quid si Parochus v. g. in die Sabbathi ab infirmo incarnatus redeat medio duodecimæ, & non habeat nisi mediam Horam, quâ cænare, vel Horas orare possit? &c. Si sinè notabili commodo neque à cæna abstinere, neque eam post 12. differre possit, è quòd altero die obligetur ad sacrum ob diem dominicum, festum, vel præsentiam funeris, poterit omissis Horis cænare, quia præponderat obligatio dicendæ Missæ, nec tenetur cum gravi incommodo à cæna abstinere. 6. Qui est impeditus febrî, vel alio negotio, quominus statis Horis officium persolvere possit, tenetur illud intra eundem diem vel prævenire, vel ex post supplere, quando cessat impedimentum. *Ratio est,* quia præceptum urget totâ die, & certæ Horæ per diem præfixæ non sunt ad finiendam, sed urgendam obligationem; hinc si non potes mane persolvere matut. teneris post meridiem, vel vespere, quemadmodum si die Solis non possis audire Missam Horâ nonâ, teneris audire maturiùs, vel seriùs. Valdè tamen est probabile, quòd hodie non teneris orare matut. pro crastino, etiam si prævideas te pro tunc fore impeditum; quia hodie nullò modo urget præceptum de crastino officio, & est merum privilegium, quòd liceat hodie satisfacere pro crastino, nemo autem tenetur uti privilegio. *Gob. n. 711. 7.* Plures antehac docuerunt non esse

esse obligationem, recitandi reliquum, id est minores Horas, si quis non possit majores scilicet Matutinum cum Laudibus recitare, sed oppositum nunc est certum ex propof. § 4. damnata ab Innoc. XI. quæ sic habet: *qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* nihilominus *Filliut. Castrop. Garc. Sanch. Tamb. n. 10.* docent, non esse obligationem recitandi illam Horam, cujus partem notabilem necesse habes omittere v. g. cæcus, aut carens Breviario, potest memoriter dicere Psalmos, non tamen Lectiones, Capitula, orationes &c. vel econtrâ talis ex eorum mente nec ad Psalmos tenebitur, quia Psalmi sine lectionibus, & orationibus non sunt substantialiter Matutinum à Pio V. præceptum; hanc sententiam *Spor. n. 277.* dicit esse probabilem & tutam, sed probabilius est, quòd potens orare Psalmos, vel notabilem Horæ majoris partem, ad hoc teneatur, quamvis non possit orare reliqua: *Ratio est,* quòd recitans ejusmodi notabilem partem satisfaciât præcepto quoad substantiam, prout dicitur casu sequenti: ergo ad hoc tenetur. Deindè qui non potest solvere totum debitum, tenetur solvere partem quam potest, saltem notabilem; ergo à pari excipe tamen ægrotum, qui rationaliter dubitat, an possit dicere partem aliquam notabilem, hic enim ex benignâ Ecclesiæ interpretatione potest præsumere se excusatum, cum e-

nim talis vix unquam sciat, quid, & quantum orare possit, innumeris exponeretur scrupulis & anxietatibus, essetque periculum nocendi valetudini, ita cum communi *Suar. Tann. Laym. c. 6. 8.* Qui caret Breviario proprio v. g. Ordinis, nõ tenetur orare ex alieno, nisi fortè Romano, aut Breviaria non multum discrepent; quia ex aliis probabilius non satisfacit, ut dicitur *Cal. seq.* econtrâ qui non potest orare solus v. g. tenetur adhibere socium, si commodè habere possit, inò Beneficiatus habens bonos redditus tenetur socium pretio conducere, si gratis habere nequeat, qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia, si autè aded tenue esset beneficium, ut sine gravi incommodo socium conducere non posset, aut quia surdaster est, & socium intelligere nõ possit nisi valdè vociferantè, rectè cenfet *Tamb. Nav. Bonac. Baldel. d. 38. n. 9.* eum fore excusatum. 9. Ab Horis non excusantur excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, nè comodum reportent ex delicto, *Wiestner n. 39.* econtrâ pleriq; excusant ad triremes damnatos, infidelibus servientes, & eos, qui ex dispensatione Papæ duxerunt uxores, his *Spor. n. 10.* annumerat degradatù; *Ratio est,* quòd hi vel sint in statu ab hac obligatione valdè alieno, vel in statu aded misero, ut meritò Ecclesia præsumatur hanc afflictionem afflictis addere non velle; sed quia hæc præsumptio, & excusatio est incerta, standum est pro lege certâ.